

БЪЛГАРСКА АКАДЕМИЯ НА НАУКИТЕ
ИНСТИТУТ ПО ФИЗИОЛОГИЯ НА РАСТЕНИЯТА И ГЕНЕТИКА

УТВЪРЖДАВАМ

ДИРЕКТОР:

(проф. д-р Валя Василева)

СЧЕТОВОДНА ПОЛИТИКА

НА

ИНСТИТУТА ПО ФИЗИОЛОГИЯ НА РАСТЕНИЯТА И ГЕНЕТИКА

към БЪЛГАРСКА АКАДЕМИЯ НА НАУКИТЕ

2023 г.

Счетоводната политика на Института по физиология на растенията и генетика (ИФРГ) към Българската академия на науките (БАН) е изготвена на база действащото счетоводно законодателство – Закон за счетоводството, Закон за публичните финанси, счетоводни стандарти (приложими за бюджетните организации), Сметкоплан на бюджетните организации (СБО), както и всички други нормативни документи и указания, отнасящи се до дейността на бюджетните организации при спазване на основните принципи на счетоводството.

Настоящата счетоводна политика, като съвкупност от принципи, изходни положения, концепции, правила и процедури, съдържа възприетите от ИФРГ конкретни принципи, бази, установени правила и практики за отчитане на дейността на Института при изготвянето и представянето на финансовите отчети.

Основната цел на счетоводната политика е да даде сигурност, че информацията, съдържаща се във финансовия отчет на ИФРГ е надеждна и безпристрастно отразява сделки и събития.

Резултатната финансова информация при прилагането на счетоводната политика осигурява:

- предпоставка за вземане на необходимите управленски решения при разпределянето и изразходването на бюджета;
- достоверно представяне на изпълнението на бюджета;
- възможност за икономически анализ и оценка на риска при изпълнение на бюджета и др.

В обхвата на счетоводната политика попадат и вътрешните нормативни актове, отразяващи спецификата на дейността и организацията на ИФРГ.

Промени в приетата счетоводна политика се допускат само при промяна на закон, подзаконов нормативен акт, счетоводен стандарт или указания от Министерство на финансите (МФ), или ако е преценено, че промяната ще доведе до по-подходящо представяне на събитията или сделките във финансовите отчети на Института.

Счетоводната политика на ИФРГ подлежи на оповестяване в приложението към годишния финансов отчет, съгласно т.1.4 от Заповед № ЗМФ-1338/22.12.2015 г. на МФ.

I. ОСНОВНИ ПРИНЦИПИ

Отчитането на дейността на ИФРГ и разработването на финансовите отчети се осъществява въз основа на прилагане на принципите, предвидени в чл. 26, ал. 1 от Закона за счетоводството, а именно:

1. действащо предприятие – приема се, че предприятието е действащо и ще остане такова в предвидимо бъдеще, като процедура за обявяване в несъстоятелност и ликвидация е изключена;

2. последователност на представянето и сравнителна информация – представянето и класификацията на статиите във финансовите отчети, счетоводните политики и методите за оценяване се запазват и прилагат последователно и през следващи отчетни периоди с цел постигане на сравнимост на счетоводните данни и показатели на финансовите отчети;

3. предпазливост – оценяване и отчитане на предполагаемите рискове и очакваните евентуални загуби при счетоводното третиране на стопанските операции с цел получаване на действителен финансов резултат;

4. начисляване – предприятието изготвя финансовите си отчети, с изключение на отчетите, свързани с паричните потоци, на базата на принципа на начисляването – ефектите от сделки и други събития се признават в момента на тяхното възникване, независимо от момента на получаването или плащането на паричните средства или техните еквиваленти, и се включват във финансовите отчети за периода, за който се отнасят;

5. независимост на отделните отчетни периоди и стойностна връзка между начален и краен баланс – всеки отчетен период се третира счетоводно сам за себе си независимо от обективната му връзка с предходния и със следващия отчетен период, като данните на финансовия отчет в началото на текущия отчетен период трябва да съвпадат с данните в края на предходния отчетен период;

6. същественост – предприятието представя поотделно всяка съществена група статии с подобен характер;

7. компенсиране – предприятието не извършва прихващания между активи и пасиви или приходи и разходи и отчита поотделно както активи и пасиви, така и приходи и разходи;

8. предимство на съдържанието пред формата – сделките и събитията се отразяват счетоводно съобразно тяхното икономическо съдържание, същност и финансова реалност, а не формално според правната им форма;

9. оценяване на позициите, които са признати във финансовите отчети, се извършва по цена на придобиване, която може да е покупна цена или себестойност или по друг метод, когато това се изисква в приложимите счетоводни стандарти.

II. СЧЕТОВОДНА СИСТЕМА

Прилаганата форма на счетоводство осигурява обективност, точност, пълнота, достоверност, достъпност, навременност и отвореност на счетоводната информация с оглед мотивиране на управленските решения.

При изграждането и поддържането на счетоводната система ИФРГ осигурява:

1. Всеобхватно хронологично регистриране на счетоводните операции въз основа на първични счетоводни документи. Институтът осъществява счетоводството на основата на документалната обоснованост на стопанските операции и факти при спазване изискванията за съставянето на документи по Закона за счетоводството.

2. Получаване на аналитична и обобщена информация по счетоводен път, представяща най-точно и по най-подходящ начин годишните финансови отчети.

3. Систематични счетоводни регистри за обобщаване на счетоводната информация, които се откриват в началото на отчетния период и приключват в неговия край.

4. Синтетични и аналитични счетоводни регистри, както и равенство и връзка между тях.

5. Междинно и годишно приключване на счетоводните регистри и съставяне на оборотни ведомости.

6. Изменение в извършените счетоводни записвания чрез съставяне на коригиращи счетоводни статии.

7. Счетоводни записвания само в рамките на съответната отчетна група („Бюджет”, „СЕС” и „Други сметки и дейности”), за които се изготвя отделен отчет.

8. Отчитане на възстановените приходи и разходи в намаление на прихода (по дебита на съответната приходна сметка), респективно на разхода (по кредита на съответната разходна сметка).

9. Отчитане на плащанията, инициирани с бюджетно платежно нареждане срещу сметката на ИФРГ чрез системата СЕБРА.

10. Прилагане на *Индивидуален сметкоплан* на ИФРГ, разработен въз основа на Сметкоплана на бюджетните организации и съобразен със спецификата на приходите и разходите на Института.

11. Прилагане на утвърдена от директора на ИФРГ счетоводна политика.

12. Прилаганата отчетност е обособена в две насоки:

А. Отчетност на касова основа - изготвя се въз основа и в съответствие с Единната бюджетна класификация. Основните принципи са:

➤ касовата отчетност се изготвя поотделно за всяка финансова година - за периода от 01 януари до 31 декември, съгласно разпоредбите на чл. 10, ал. 2 от Закона за публичните финанси;

➤ касовата отчетност обхваща единствено паричните потоци за текущата отчетна година;

➤ касовата отчетност изисква отчитането на разходите по функции, групи и дейности;

➤ касовата основа не обхваща поетите задължения и начислените вземания.

Б. Отчетност на начислена основа (счетоводна отчетност):

➤ изготвя се въз основа и в съответствие със Сметкоплана на бюджетните организации, Индивидуалния сметкоплан на ИФРГ, Националните стандарти за финансови отчети за малки и средни предприятия, Указания на МФ и др. нормативни актове;

➤ счетоводната информация се обработва автоматизирано с програмен продукт „SKIPTERi“;

➤ счетоводните регистри за аналитично и синтетично отчитане се съставят под формата на постоянни информационни масиви. Регистрите се приключват в края на всеки месец и задължително към 31^{-ви} декември на отчетния период;

➤ текущото счетоводно отчитане се организира по реда на Закона за счетоводство и се извършва по способа на двустранното счетоводно записване.

13. Счетоводните документи в ИФРГ се дешифрират като хартиени или технически носители на счетоводна информация за регистриране на стопанските операции. Счетоводни документи, съобразно съдържащата се в тях информация, се класифицират като първични, вторични и регистри.

14. Счетоводната информация се съхранява съгласно изискванията на глава Първа, раздел III от Закона за счетоводството.

III. ФИНАНСОВИ ОТЧЕТИ

1. ИФРГ съставя и представя в БАН за обобщаване следните отчети:

- ежемесечни, тримесечни и годишни отчети за касовото изпълнение на бюджетите, на сметките за средства от Европейския съюз и на сметките за чужди средства, придружени със справки и отчетна информация, изисквана от МФ, от ръководството на БАН и др.;
- оборотна ведомост в посочени в определени за целта срокове, с писмен анализ на разлики между начислена и касова основа;
- счетоводен баланс, отчет за приходи и разходи, съставени по форма, определена със заповед на министъра на финансите;
- приложение, съдържащо пояснения за прилаганата счетоводна политика, подлежаща на оповестяване допълнителна информация за състоянието и изменението на активи, пасиви, приходи и разходи и задбалансови позиции съгласно съответните указания и стандарти, издавани по реда на чл. 164, ал. 1 и 3 и чл. 170 от ЗПФ, информация за изпълнението на показателите по бюджета и сметките за средствата от Европейския съюз, включително и предоставяне на агрегирана информация за касовите разходи по функции и групи съгласно Единната бюджетна класификация.

2. Директорът на ИФРГ е отговорен за своевременното съставяне на отчетите, които трябва да дават вярна и честна представа за финансовото състояние и резултатите от дейността.

3. Лицата, които са съставили и подписали счетоводните отчети и техническите носители, са отговорни за достоверността на информацията в тях.

4. Съставител на годишния финансов отчет и на междинните финансови отчети е главния счетоводител или друго лице, отговарящо на изискванията на Закона за счетоводството, което е в трудово правоотношение с ИФРГ, специално наето физическо лице или счетоводно предприятие, регистрирано по Търговския закон, което отговаря за своевременното им изготвяне и за организацията на счетоводната отчетност.

5. Годишното счетоводно приключване е сравнително продължителен процес и преминава през отделни, свързани по между си и взаимно обуславящи се фази и процедури. За тази цел се уточняват отделните етапи по приключването, сроковете за тяхното извършване и длъжностните лица, ангажирани при изпълнението им.

6. Етапи на счетоводното приключване:

- преглед на първичните счетоводните документи и привеждането им във вид, съобразен с изискванията на Закона за счетоводството;
- счетоводно отразяване на цялата документация, съставена на основата на извършената работа;
- инвентаризация на активите и пасивите, и отразяване в счетоводните регистри на констатираните и утвърдени разлики - липси и излишъци, протоколи за брак;
- проверка на правилното счетоводно записване при отразяване на приходите от цялата дейност;
- приключвателни счетоводни процедури в т. ч.:
 - ✓ съставяне на предварителна оборотна ведомост;
 - ✓ изготвяне на необходимите справки;

- ✓ съставяне на счетоводния отчет;
- ✓ изготвяне на обяснителни записки към отчета;
- ✓ изготвяне на окончателна оборотна ведомост.

IV. ПРИНЦИПИ, ПОДХОДИ, ПРАВИЛА, БАЗИ И ПРОЦЕДУРИ ЗА ОТЧИТАНЕ НА АКТИВИТЕ И ПАСИВИТЕ, ПРИХОДИТЕ И РАЗХОДИТЕ ЗА ПРЕДСТАВЯНЕ НА ИНФОРМАЦИЯТА ВЪВ ФИНАНСОВИЯ ОТЧЕТ

1. ОТЧИТАНЕ НА КАПИТАЛА

За счетоводно отчитане на капитала в ИФРГ се използват сметките от групи 10 „Разполагаем капитал”, 11 „Акумулирано изменение на нетните активи” и 12 „Изменение на нетните активи за периода”. Сметките от група 12 „Изменение на нетните активи за периода” се използват при годишното приключване на сметките за приходи и разходи. Сметките от група 11 „Акумулирано изменение на нетните активи” се използват за приключване на сметките от група 12 „Изменение на нетните активи за периода”.

Не се допуска директно отнасяне на какъвто и да е приход или разход, реализирани курсови разлики, преоценки, корекции на грешки и др. към който и да е елемент на разполагаемия капитал. Всички операции и събития, които имат ефект върху нетните активи, се отчитат чрез съответните сметки от раздели 6 и 7.

2. ДЪЛГОТРАЙНИ МАТЕРИАЛНИ И НЕМАТЕРИАЛНИ АКТИВИ

2.1. Дълготрайни материални активи (ДМА) са всички ресурси (средства и обекти), в които е направена дългосрочна инвестиция, очаква се да бъдат използвани в дейността на ИФРГ през повече от един отчетен период и са със стойност над определения (възприетия) за системата на БАН стойностен праг на същественост.

Дълготрайни материални активи са установими нефинансови ресурси, придобити и притежавани от ИФРГ, които:

- имат натурално-веществена форма;
- използват се за производството и/или доставката/продажбата на активи и услуги, за отдаване под наем, за административни и други цели;
- очаква се да бъдат използвани през повече от един отчетен период;
- са със стойност на придобиване по-голяма или равна на 1000 лева (без ДДС).

Признаване на ДМА - един актив се признава и се отчита като ДМА, когато са изпълнени следните условия: **първо** - отговаря на определението за ДМА; **второ** - стойността на актива може надлежно да се изчисли; **трето** - предприятието очаква да получи икономически изгоди, свързани с актива. Това е възможно и в случаите, когато един ДМА се състои от разграничими съставни части, които отговарят поотделно на критериите за признаване на ДМА.

Балансово признатите дълготрайни материални активи (административни, жилищни и други сгради, машини, съоръжения и оборудване, транспортни средства, стопански инвентар и други ДМА) се отчитат по сметките от подгрупите на група 20 **Дълготрайни материални активи** от Сметкоплана на бюджетните организации.

Отчитането на определени групи активи от един вид се организира чрез подсметки към основните синтетични сметки за ДМА.

На основание т. 30 от ДДС № 7/2012 г. сградите, в които се помещава Институтът се отчитат по **сметка 2031 Административни сгради**. По сметка 2031 се отчитат и сградите за културни, обществени и други мероприятия.

По **сметка 2039 Други сгради** се отчитат сгради, които не са административни или жилищни, като например гаражи, павилиони, производствени/стопански и търговски сгради, халета, складове и др. подобни.

По сметка 2032 се отчитат ведомствени жилища, общежития, апартаменти.

По сметка 2038 се отчитат почивни станции, учебни центрове, хотели.

По **сметка 2010 „Прилежащи към сгради и съоръжения земи“** се отчитат прилежащите земи към сгради и други съоръжения, отчитани по сметки от група 20. Възприема се следният подход на класифициране – по сметката се отчитат земите, актувани заедно със сграда.

2.2. Нематериалните дълготрайни активи (НМДА) са установими нефинансови ресурси, придобити и притежавани от ИФРГ, които:

- нямат физическа субстанция, въпреки че:
 - ✚ могат да се съдържат във физическа субстанция
 - ✚ носителят им може да има физическа субстанция;
- са със съществено значение при употребата им;
- от използването им се очаква икономическа изгода;
- са със стойност на придобиване по-голяма или равна на 1000 лева (без ДДС).

Нематериалните дълготрайни активи са продукти от научна и развойна дейност, патенти, лицензи, фирмени марки, програмни продукти.

Програмните продукти се признават балансово като НМДА, независимо от стойността на придобиването им (т. **38.2.1.** от ДДС № 20/2004 г.).

Патенти, лицензионни права за излъчване и други подобни НМДА след изтичането на съответния срок, се изписват на разход, освен ако срокът не е подновен (т. **38.2.2.** от ДДС № 20/2004 г.).

Балансово признатите нематериалните дълготрайни активи се отчитат по сметките от **група 21 Нематериални дълготрайни активи**.

Нематериални дълготрайни активи, които попадат *под* стойностния праг на същественост, се изписват на разход към момента на тяхното придобиване. (т. **38.2.4.** от ДДС № 20/2004 г.).

Компютърният софтуер за компютърно контролирана машина, която не може да работи без този специален софтуер, е неразделна част от хардуера и се третира като ДМА. Същото се отнася и по отношение на оперативната система за компютър. Когато софтуерът не е неразделна част от свързания хардуер, компютърният софтуер се третира като нематериален актив.

2.3. Стойностният праг на същественост за признаване на дълготрайни материални и нематериални активи при тяхното придобиване в ИФРГ е **1 000.00 (хиляда) лева** без ДДС с изключение на компютрите и компютърните конфигурации, чийто стойностен праг е **500.00 (петстотин) лева** без ДДС.

По отношение на компютърните конфигурации и други подобни взаимосвързани активи, когато стойността на цялата конфигурация надвишава минималния праг на същественост от 500 лв., **съществените елементи (компютър и монитор)** се завеждат като ДМА по сметка 2041 „Компютри и хардуерно оборудване”, независимо че тяхната индивидуална стойност може да е под минималния праг. С разходите за последваща подмяна на **несъществените елементи (клавиатура и мишка)** не се променя стойността на вече признатия актив (т.е. отчитат се като текущи разходи). Ако общата стойност на отделните компоненти е под 500 лв. без ДДС, но общата като компютърна конфигурация надвишава 500 лева без ДДС – актива се признава балансово по сметка 2041. Ако е под минималния праг на същественост от 500 лв. без ДДС, активът се изписва на разход и се завежда задбалансово по сметка 9909 „Активи в употреба, изписани като разход”.

При прилагането на праговете за същественост не следва да се взема предвид ефектът върху отчетната стойност на актива от признаването или непризнаването на данъчен кредит по ДДС и други данъци, **т.е. за целите на праговете на същественост в стойността на актива не се включват ДДС и другите данъци.**

Активите, които са със стойност по-ниска от 1 000 лв., **задължително** се третираат и **отчитат като краткотрайни активи** (материални запаси).

Считано от 01.01.2017 г. попадналите под прага на същественост активи, при въвеждането им в употреба, се отчитат като текущ разход и се водят задбалансово по **сметка 9909 „Други активи в употреба, изписани като разход”**, когато стойността им е над 100 лв. без ДДС и ще се използват за повече от един отчетен период.

2.4. Придобиване на дълготрайни материални и нематериални активи

Дълготрайните материални и нематериални активи могат да се придобиват чрез:

А. Покупка – с покупната стойност се дебитира съответната счетоводна сметка за активи, срещу кредитиране на сметки от **група 40 Доставчици**.

Б. По стопански начин – разходите, формиращи себестойността на активите, които се придобиват или ремонтират по този начин, след текущото им начисляване/отчитане по сметките от **група 60 Разходи по икономически елементи**, в **края на всяко тримесечие** се отнасят по сметките от **група 65 Разходи за придобиване на активи, текущ и основен ремонт по стопански начин**. При наличието на незавършено производство, строителство или основен ремонт на дълготрайни материални, нематериални активи или материални запаси **в края на тримесечието**, се дебитират **сметки 2071 Незавършено строителство, производство и основен ремонт или 3010 Незавършено производство**. Конкретните счетоводни операции при придобиването на различните видове ДМА, НМДА и МЗ следва да са в съответствие с изискванията, определени в документите на МФ, отнасящи се до счетоводната отчетност в бюджетните организации.

В. Възлагане на външни изпълнители – натрупването на разходите, формиращи стойността на актива, се извършва по **сметка 2071 Незавършено строителство, производство и основен ремонт**. Готовият дълготраен актив се заприходява по цена на придобиването по съответната сметка за дълготрайни активи.

Г. Безвъзмездно

➤ от организации – структурни звена от системата на БАН – **чрез сметки от подгрупа 760:**

✚ организацията, която **предоставя** актива, дебитира **сметките от подгр. 760** срещу кредитиране на съответната сметка от **група 20, 21 или 30**;

✚ организацията, която получава актива, дебитира съответната сметка от **група 20, 21 или 30** срещу кредитиране на **сметките от подгрупа 760**. Изисква се потвърдително писмо от съответно звено-получател на актива и копие от мемориалния ордер, с който полученият актив е заприходен.

➤ от държавни или общински бюджетни организации *извън* системата на БАН – чрез сметки от **подгрупа 761 Прехвърлени активи и пасиви от/към бюджетни организации от подсектор „Централно управление“ и подгрупа 764 „Прехвърлени активи и пасиви от/към общини“**

➤ от организации от реалния сектор, фондации, частни лица – чрез сметките от **група 74 Помощи и дарения от страната и чужбина**.

Прехвърлителят подава информация на получателя кои активи са заведени в група 20 „Дълготрайни материални активи“ и кои по задбалансови сметки. Заведените по задбалансови сметки при прехвърлителя и при получателя се отнасят директно по задбалансови сметки. Заведените по балансови сметки при прехвърлителя, но с по-ниска стойност от прага на същественост при получателя, задължително се завеждат в група 20 „Дълготрайни материални активи“ и съответните сметки от група 76 „Прехвърлени обособени активи и пасиви между държавата, общините и други сектори на икономиката“, след което се изписват чрез сметки от подгрупа 699 „Намаление на нетните активи от други събития“ и завеждат задбалансово по сметка 9909 „Активи в употреба, изписани на разход“. В случаите, когато обект на прехвърлянето са балансово признати активи, които вече са изписани на разход от прехвърлителя, за които получателят е възприел счетоводна политика на балансово признаване, тези активи се завеждат балансово от него по справедлива стойност, а при практическа невъзможност тя да се определи – по отчетна стойност (т. 20.6.3, т. 20.6.4 и т. 20.6.5 от ДДС 20/2004 г.).

Когато ДМА са предоставени на ИФРГ от други бюджетни организации за безвъзмездно ползване, се спазват указанията на т. 16.4 от ДДС 20/2004 г.

При безвъзмездно получаване на ДМА от международни организации, небюджетни предприятия и физически лица от страната:

➤ когато очакваният остатъчен икономически живот на актива е над 75% се приема, че на ИФРГ са прехвърлени в съществен размер основните рискове и изгоди, свързани с притежаване на актива. В този случай, активът се признава балансово към момента на получаването му за ползване по справедлива стойност и се завежда по съответната сметка от група 20 „Дълготрайни материални активи“.

➤ когато очакваният остатъчен икономически живот на актива е под 25%, получените ДМА се отчитат по справедлива стойност като чужди ДМА по задбалансова сметка 9110 „Чужди дълготрайни активи“.

Когато полученият актив е с неустановена стойност, той се завежда по сметки от подгрупа 74 „Помощи и дарения от страната и чужбина“ по справедлива стойност (пазарна).

Д. В условията на финансов лизинг

Дълготрайните активи се придобиват в условията на финансов лизинг чрез сключен договор между лизингодателя и лизингополучателя при спазване на указанията на

т. 17 от ДДС № 20 от 2004 г. Придобитите дълготрайни активи се отразяват в отчета за капиталови разходи в годината на придобиване с цялата стойност, намалена с разходите за лихви (ако има такива) и в увеличение на друго финансиране.

Съставят се следните счетоводни статии:

За заприходяване на актива:

ДТ с/ки от гр. 20
ДТ с/ка 1917 „Коректив на номиналната стойност за задължения по финансов лизинг към местни лица“ (за лихвата по договора)
КТ с/ка 1911 „Задължения по финансов лизинг към местни лица“

За отразяване на погасителните вноски:

ДТ с/ка 1911 „Задължения по финансов лизинг към местни лица“
КТ с/ка 1913 „Текущ дял по финансов лизинг към местни лица“

За отчитане на текущите лихви, припадащи се за периода на лизинговите вноски:

ДТ с/ка 6241 „Разходи за лихви по финансов лизинг от страната“
КТ с/ка 1917 „Коректив на номиналната стойност на задълженията по финансов лизинг към местни лица“

При плащане на вноските:

ДТ с/ка 1913 „Текущ дял по финансов лизинг към местни лица“
КТ с/ки гр. 50, 75

Отразяване на сумите по параграфите на ЕБК в отчета за касово изпълнение на бюджета:

При придобиването на актива от лизингополучателя – с неговата цена на придобиване (справедлива стойност):

§ 93-17 „Задължения по финансов лизинг и търговски кредит (+)“
На основание т. 7.4.7 от ДДС №20/2014 г. тази операция се счита за паричен поток и се отразява в колона „операции, приравнени на касов поток“ в отчета за касово изпълнение.

Съгласно т.6.5 от ДДС № 13 от 20.12.2013 г. на МФ с дължимите вноски по договора:

§ 29-91 „Други разходи за лихви за местни лица“
§ 93-18 „Погашения по финансов лизинг и търговски кредити (-)“
§ 95-07 „Наличност в левове по сметки в края на периода (+) (§§66-02)“

2.5. Първоначална оценка на дълготрайните активи

Дълготрайните материални и нематериални активи първоначално се представят/заприходяват по:

➤ **цена на придобиване**, която включва покупната цена (фактурната стойност, включително невъзстановимите данъци и мита) и всички преки разходи, свързани с придобиването.

Преки разходи, свързани с придобиването на актива и привеждането му в работно състояние са:

- ✚ разходи за подготовка на обекта/на терена, където ще се използва активът;
- ✚ разходи за първоначална доставка и обработка;
- ✚ разходи за монтаж;
- ✚ разходи за привеждане в работно състояние на придобития дълготраен актив;
- ✚ разходи за хонорари на архитекти, инженери, икономисти и др., свързани с проекта, икономическата обосновка, поръчката и/или изграждането, доставката, въвеждането в употреба и др.

- **себестойност**, когато са създадени в ИФРГ;
- **справедлива стойност**, когато са получени в резултат на безвъзмездна сделка или дарение.

След заприходяването на актива, с последващите разходи, свързани с отделен ДМА, се коригира балансовата му стойност, когато е вероятно ИФРГ да има икономическа изгода над тази от първоначално определената.

Стойността на актива не се променя при текуща подмяна на негови компоненти, които не са отчетени като разграничим актив. Стойността на актива се променя, когато подмяната на компонентните неразграничими активи, е част от съществена реконструкция, модернизация или основен ремонт на този актив (т. 16.15.2 от ДДС 20/2004 г.).

При прилагането на т. 16.15.3 от ДДС 20/2004 г. отчетната стойност на подменена разграничима част се изписва на разход по сметки от подгрупа **699 „Намаление на нетните активи от други събития”**, когато се бракува или се отнася по сметка **3020 „Материали”**, ако се предвижда тя да се използва като материален запас, а направеният разход за подмяната или подновяването на частта се отчита като придобиване на отделен актив. В случай, че подмяната се извършва чрез налични резервни части, отчитани като материални запаси, те се прекласифицират като ДМА с отчетната си стойност.

Основен ремонт е частично възстановяване и/или частичната замяна на конструктивни елементи, основни части, съоръжения или инсталации, с които първоначално вложените, но износени материали, конструкции и конструктивни елементи се заменят с други видове или се извършват нови работи, с които се възстановява експлоатационната им годност, подобрява се или се удължава срокът на тяхната експлоатация.

Текущ ремонт е поддържането в изправност на сградите, постройките, съоръженията и инсталациите, както и вътрешните преустройства, при които не се засяга конструкцията на сградата, не се извършват дейности като премахване, преместване на съществуващите зидове и направа на отвори в тях, когато засягат конструкцията на сградата, не се променя предназначението на помещението и натоварванията в тях.

Всеки дълготраен актив се завежда в съответната счетоводна сметка под отделен инвентарен номер и цена на придобиване. В цената на придобиване се включват и всички допълнителни разходи по доставката и монтаж на актива, ако има такива.

2.6. Оценка след първоначално признаване на ДМА и НМДА

За *последващата оценка* на дълготрайните активи се приема прилагането на **препоръчителния подход** в съответствие с **т.7.1 на НСС 16** Дълготрайни материални активи и **т. 7.1. на НСС 38** Нематериални активи.

В съответствие с **препоръчителния подход** след първоначалното признаване като актив, всеки отделен дълготраен актив (**ДМА и НМДА**) следва да **се отчита по неговата цена на придобиване, намалена със загубата от обезценка**.

В системата на БАН, в т.ч. и в ИФРГ, *се приема* за всички класове балансово признати дълготрайни материални активи, **с изключение на сграден фонд и земи** (машини, съоръжения и оборудване, в т.ч. компютри, транспортни средства, стопански инвентар), както и балансово признатите нематериални активи, след първоначалното им признаване като активи, да *се отчитат по тяхната цена на придобиване, намалена с обезценката им*, извършвана веднъж на **две години**. Така на практика дълготрайните активи ще се представят в края на годината в годишния финансов отчет по отчетна стойност, която представлява цената на придобиването им, намалена с обезценката им, когато е налице траен спад в стойността им.

Допустимият алтернативен подход на т. 7.2 от НСС 16 се прилага за сграден фонд и земи, в случай че отчетните стойности на тези ДМА (напр. някои недвижимости – сграден фонд от административни, жилищни и други сгради) останат във времето *нереално занижени*, спрямо съществуващите стойности на счетоводните оценки, по които същите могат да се реализират в даден момент, за такива активи може да се извърши преглед на съществуващите им счетоводни оценки и да се коригира (в посока на увеличение) стойността им до тяхната пазарна стойност.

Преоценките на дълготрайните активи се извършват и документират в съответствие с разпоредбите на настоящата счетоводна политика. При положителна преоценка, увеличението на стойността на активите се отнася по кредита на **сметки от група 78 „Увеличение/намаление на нетните активи от преоценка“**. При отрицателна преоценка (при обезценка), намалението на стойността на активите се отнася по дебита на **сметки от група 78 „Увеличение/намаление на нетните активи от преоценка“**.

2.7. Обезценка на активите

В ИФРГ в съответствие с **т. 16.24. и т. 36.1. от ДДС № 20/2004 г.** се възприема за нефинансовите активи (дълготрайни материални и нематериални активи, без стоково-материалните запаси) да *се извършва преглед за обезценка веднъж на две години*. Прегледът за обезценка се извършва въз основа на заповед, в която се определя класа (видовете активи, подлежащи на преглед за обезценка), както и се назначава комисия за осъществяването ѝ.

Прегледът за обезценка на всеки клас активи се извършва от назначена със заповед комисия, в която се включва и лице със съответните професионални познания по отношение конкретния клас активи. Например при тест за обезценка на компютри – компютърен специалист от наличния административен капацитет; при тест за обезценка на транспортни средства – шофьор от наличния административен капацитет и пр. При прегледа (теста) за обезценка, комисията съпоставя *отчетната стойност* на всеки отделен актив с неговата *текуща възстановима стойност* към периода на обезценка. За *текуща*

възстановима стойност на отделния актив комисията приема *справедливата му стойност*, като за нейна индикация може да се ползва и *текущата покупна цена* на сходен актив със същия потенциал от икономическа изгода, когато за този актив е налице активен пазар. Съставя се протокол за преоценка.

При определяне на справедливата стойност на транспортните средства може да се ползва като подход застрахователната стойност на автомобилите (изискването на протокол от лицензирана застрахователна компания с определена застрахователна стойност на автомобила, която се припознава като балансова).

С писмо изх. № 04-06-260 от 18.08.2005 г. на МФ е указано, че за бюджетните организации не е налице нормативно изискване оценката на краткотрайните и дълготрайните материални активи да се извършва непременно (задължително) от лицензиран оценител. Това становище е подкрепено с изискванията на т. 16.2 от Указанията на МФ – ДДС № 20/2004 г., регламентиращи прилагането на НСС от бюджетните предприятия и е продиктувано преди всичко от необосновано големите разходи, които биха извършили бюджетните предприятия за установяване по този начин на справедливите (пазарни) стойности на дълготрайните материални активи, така и от липсата на необходимия за това финансов ресурс, който би следвало предварително да се планира. В тази връзка в последния абзац на т. 16.2 е определено, че разпоредбите на т. 7.3 от НСС 16, в които се изисква земите, сградите и терените да се оценяват по справедливата (пазарната) им стойност чрез оценка, извършвана от лицензирани оценители, не се прилагат.

За уникални активи, които нямат пазарен аналог, може да се извърши експертна оценка от външен оценител на очаквания размер на разходите по придобиване, ако такъв актив би бил придобит към датата на прегледа за обезценка.

Прегледът за обезценка на нефинансовите активи *задължително* се извършва веднъж на две години, който се документира с горепосочения *Протокол*, като обезценка се отчита *само*, когато е налице траен спад в цените на съответните активи.

В случаите на обезценка на базата на *Протокол за преоценка* се изготвя *счетоводна справка*, въз основа на която се съставят счетоводни операции за намаляване (коригиране) на стойността на активите до размера на текущата им възстановима стойност, като разликата се отнася по дебита на сметки от група 78 **„Увеличение/намаление на нетните активи от преоценка“**. *Не се извършва преглед за обезценка и обезценка на активите*, отчитани по сметките от **подгрупа 990**.

На стоково-материалните запаси, които са краткосрочни и бързоликвидни активи *се извършва преглед за преоценка в края на годината на основание т. 2.3 от ДДС 20/2014 г.*, ако отчетната им стойност е по-ниска от тяхната справедлива цена към датата на счетоводния баланс.

2.8. Продажба на годни, но ненужни дълготрайни активи се извършва по реда на *Наредба № 7 на МФ от 14.11.1997 г.*

2.9. **Отписването на дълготрайни материални и нематериални активи** се извършва в съответствие с изискванията на **НСС 16 – Дълготрайни материални активи** и **НСС 38 – Нематериални активи**, като:

➤ извършването на разходите и формирането на приходите от ликвидация на дълготрайни активи се подчинява на общите правила за отчитане и приключване на сметките за приходи и разходи;

➤ при замяна с други активи;

➤ когато активът е напълно негоден за употреба и от него не се очакват никакви икономически изгоди, той може да се бракува, като отчетната му стойност се отразява направо като разход. Бракуване на материални активи се допуска само при наличие на причини и доказателства за тяхната негодност, оформени в акт за брак от компетентна комисия, назначена от директора на ИФРГ. В комисията задължително се включва експерт по съответния вид активи. Чрез акта за брак следва по **неоспорим начин** да се докаже невъзможност за реализацията на активите при сделка за продажба и каквато и да е икономическа изгода от тях. Актът за брак се утвърждава от директора на Института. При бракуване чрез ликвидация, намалението на отчетната стойност на материалния актив се отразява чрез **сметки от подгрупа 699 „Намаление на нетните активи от други събития“**;

➤ при установяване на липса на активи, за която няма установен извършител (при кражба, пожар), цялата отчетна стойност на актива се отнася по **сметки от подгрупа 699 „Намаление на нетните активи от други събития“**, а евентуалното вземане се отразява задбалансово по сметка **9289 „Други дебитори по условни вземания“**. След издаване на протокол от съответния орган на МВР, при невъзможност за откриване на материалния актив, следва да се заличи условното вземане. При възникване на обстоятелства, даващи достатъчно надеждни основания, че конкретен размер на вземането може да се реализира (установен извършител, наличие на реална възможност за плащане или прихващане с насрещно задължение на организацията и др.), съответната част се отписва от задбалансовата сметка и се завежда балансово.

При установени липси и доказана вина на материално-отговорно лице, възниква вземане на ИФРГ от това лице по справедлива (пазарна) или по отчетна цена – по по-високата от двете, като сумите се събират чрез удържки или доброволни вноски.

2.10. Изписване на разход и капитализиране (балансово признаване) на ДА

Активите, които се изписват на разход при тяхното придобиване са земите (*с изключение на прилежащите към сгради и съоръжения земи*), инфраструктурни обекти, активи с историческа и художествена стойност, активи, предназначени за специални дейности по отбраната и сигурността и книги за библиотеките. Едновременно с това тези активи се капитализират в отчетна група **„Други сметки и дейности“**.

За отчитане на разходите за придобиването на тези активи се използват сметките от подгрупа **607 „Наеми и разходи за инфраструктурни обекти, земя и други активи и активи с художествена и историческа стойност“**, като се спазва изискването за балансовото признаване на изписаните като текущ разход дълготрайни активи в сметки от група **22 „Дълготрайни активи, капитализирани в отчетна група (стопанска област) „Други сметки и дейности“ и сметка 7609 „Коректив за капитализирани активи в отчетна група (стопанска област) „Други сметки и дейности“**.

Отчитане на прилежащи към сгради и съоръжения земи

Отчитането на прилежащите към сгради и съоръжения земи е чрез сметка **2010 „Прилежащи към сгради и съоръжения земи”** в отчетна област „Бюджет”.

По сметка **2010** се отчитат само земите, прилежащи към активи, които подлежат на отчитане по група **20** от СБО (за земите, прилежащи към активи от група **22**, се използва сметка **2201**).

Подлежащите на отчитане по сметка **2010** и **2201** земи и гори се капитализират (признават балансово) **независимо от стойността на актива**.

Отчитане на книгите в библиотеките

По сметка **2204 „Книги в библиотеките”** подлежат на отчитане *независимо от тяхната стойност* само тези активи, които представляват библиотечен фонд. Книгите в библиотеките се капитализират в отчетна област „ДСД” (т. **20** от ДДС № **8/16.09.2014 г.**). В системата на БАН, в т.ч. и в ИФРГ, се възприема подход по сметка **2204** да се отчита само агрегираната стойност на придобитите активи, при условие, че се осигури необходимата информация за отделните единици от тези активи (включително и отчетната им стойност) извън системата на двустранното счетоводно отчитане, като организацията и съхраняването на информацията следва да дава възможност за прилагането на тестове за обезценка на агрегираната стойност на съответната съвкупност от активи.

За всички останали подобни активи, като книги, учебна литература, наръчници, сборници, бюлетини, годишници, периодични и ежедневни печатни издания, рекламни материали и др., които не представляват библиотечен фонд, придобиването им се отразява само в отчетна група „Бюджет” (или СЕС). В ИФРГ се приема подход на изписването им на разход при тяхното придобиване, като контролът по съхраняването и опазването на тези активи може да се организира извън системата на двустранното счетоводно записване или чрез използването на задбалансовата сметка **9909**.

Отчитане на активи с историческа и художествена стойност

Активите, които представляват музейни експонати и сбирки и други активи, които са с художествена и историческа стойност, се капитализират (признават балансово) в отчетна област „ДСД” *независимо от стойността им* по сметка **2203 „Активи с историческа и художествена стойност”**. Възприема се подход по сметка **2203** да се отчита само агрегираната стойност на придобитите активи, при условие, че се осигури необходимата информация за отделните единици от тези активи (включително и отчетната им стойност) извън системата на двустранното счетоводно отчитане, като организацията и съхраняването на информацията следва да дава възможност за прилагането на тестове за обезценка на агрегираната стойност на съответната съвкупност от активи (т. **22** от ДДС № **8/16.09.2014 г.**)

2.11. Активите, съхранявани на отговорно пазене, се отчитат задбалансово по сметки **9110 Чужди дълготрайни активи** и **9120 Чужди материални запаси**.

3. КРАТКОТРАЙНИ АКТИВИ

Краткотрайните активи включват:

- парични средства;
- краткосрочни вземания;

➤ материални запаси.

3.1. Парични средства са притежаваните от ИФРГ авоари - касови или банкови наличности по сметки в български лева и чуждестранна валута, открити при спазване на изискванията на съответните нормативни документи. При счетоводното отчитане на паричните средства се изпълняват и разпорежданията на МФ и Българската народна банка.

Паричните средства в чуждестранна валута се отчитат по курс на придобиване.

Разликите от промяна на валутните курсове при операциите с валута се отчитат като положителни или отрицателни курсови разлики. Валутните парични наличности се преоценяват в края на всеки месец. Увеличението/намалението на курса на валутата спрямо лева се отчита чрез сметка **7804 „Преоценки на финансови активи (финансиращи позиции)“**.

3.2. Като краткосрочни вземания се класифицират вземанията в срок до 12 месеца от тяхното възникване. Те могат да бъдат вземания от клиенти, доставчици, подотчетни лица, съдебни, присъдени и други краткосрочни вземания.

3.3. Материални запаси – класифицирането и отчитането на стоково-материалните запаси се извършва съобразно изискванията на НСС - 2 и заложената в СБО класификация на материалните запаси.

Материалните запаси се оценяват по доставна стойност, която включва разходите по закупуването. Търговската отстъпка и други подобни компоненти се приспадат при определяне на разходите за покупка.

А. Сметка 3020 „Материали“ се използва за отчитането на всички видове материали – както тези, които се използват като консумативи, горива, резервни части и пр., така и тези, които са предназначени за влагане в производствен процес с цел създаване на нова потребителна стойност. Благородните метали, които се използват от звената за извършване на експерименти, синтези и др. дейности, свързани с научните изследвания, се отчитат също по сметка 3020. Всяко едно намаление на материалите, свързано с бюджетната дейност, се третира като разход.

При отписване на стоково-материалните запаси при тяхното потребление се използва метода на средно претеглената стойност, при който средно претеглената стойност за всяка единица стоково-материален запас се определя от сбора на средно претеглената стойност на наличните сходни стоково-материални запаси в началото на периода и стойността на сходните, закупени или произведени през периода стоково-материални запаси, който сбор се разделя на количеството на сходните стоково-материални запаси - носители на тези стойности. Средната стойност може да бъде изчислена на периодична основа или след всяко постъпление.

Закупени материали - **единични бройки**, които не се предават за складово съхранение, а се употребяват непосредствено, могат да се отчитат като текущи разходи. По решение на съответното звено на гърба на първичния документ (фактура) се извършва заверка за направлението на разхода с подписи на материално-отговорното лице и потребителите. В такива случаи сметка **3020 Материали** може да не се ползва.

Б. Сметка 3030 „Продукция“ се използва за отчитане на готовата продукция. Продукцията се заприходява по себестойност.

В. Чрез сметка 3040 Стоки се отчитат готовите продукти, които се закупуват от бюджетната организация с цел препродажба. Те трябва да бъдат разграничавани от другите активи, като например материали или оборудване, които се придобиват, за да се използват в дейността на предприятието, а не да бъдат препродавани. Стоките се отчитат в количество и стойност по обекти и материално-отговорни лица. В зависимост от техния брой, всяка организация може да организира отчитане на стоките по подсметки на **сметка 3040**.

Намалението на продадените стоки се отчита по **сметка 6114 Отчетна стойност на продадени стоки**, а постъпилите от продажбата суми – по **сметка 7114 Приходи от продажба на стоки**.

4. ОТЧИТАНЕ НА РАЗЧЕТИТЕ

4.1. Разчетните взаимоотношения с доставчици се отразяват чрез сметките от **група 40 Доставчици**. Тяхното отчитане се организира чрез създаване на аналитични подсметки. Размерът на неизплатените задължения към доставчиците се отчита в кредитното салдо на сметките от тази група. Задълженията към външни доставчици за стоки и услуги (включително към енергоразпределителни дружества, ВиК и др.), се начисляват текущо през годината по кредита на **сметка 4010 Задължения към доставчици от страната (сметка 4030 Задължения към доставчици от чужбина)**. При получаване на фактура от доставчик, тя задължително се осчетоводява (с оглед спазване на принципа на текущото начисляване), независимо от момента на последващото ѝ разплащане.

Разходите, платени през текущия отчетен период и отнасящи се за следващия отчетен период (напр. застраховка на сграден фонд, абонамент за списания и др. под.), се осчетоводяват по дебита на *с/ка 4020 „Доставчици по аванси“* и по съответния разходен параграф в текущата година, а в следващата година – по дебита на съответните сметки от гр. 60 срещу кредитиране на сметка 4020.

2.7. Взаимоотношенията с клиентите се отразяват чрез сметките от **група 41 Клиенти**. Тяхното отчитане се организира чрез създаване на аналитични подсметки.

При издаване на фактура на клиент тя задължително се осчетоводява (с оглед спазване на принципа на текущото начисляване), независимо от момента на последващото постъпване на сумите.

В края на годината *последователното прилагане на принципа на текущото начисляване* изисква да бъдат начислени краткосрочните вземания и задължения и съответно приходите и разходите, натрупани и отнасящи се за съответния период, независимо че конкретният първичен счетоводен документ (фактура и др.) може да е издаден/получен в следващия отчетен период. В този случай чрез използване на съответните сметки от **подгрупа 496 Корективи за вземания** се прилагат изискванията на **т. 48. и 49. от ДДС № 20/2004 г.**

4.3. Взаимоотношенията с персонала се отразяват по сметките от **група 42 Разчети с персонала**. Чрез сметките от **подгрупа 422** се отразяват разчетите със служителите в чужбина, наети на работа по местното законодателство на съответната държава.

4.4. За счетоводното отчитане на предоставените суми за **служебни аванси**, които по същество са вземане на организациите, се използват сметките от **подгрупа 426 Подотчетни лица**. Предоставените служебни аванси на служителите в чужбина – български граждани, се отчитат по **сметка 4261 Вземания от подотчетни местни лица**, а сумите, предоставени на служители, назначени по чуждестранното законодателство – по **сметка 4262 Вземания от подотчетни чуждестранни лица**. Служебен аванс се разрешава на основание заповед за командировка, обучение, на материално-отговорни лица за разплащания при закупуване на материали и др. При отпускането на служебни аванси, сумата се отнася по параграф от ЕБК, който се определя в зависимост от естеството на разхода, за който се отпуска служебния аванс. След представяне на авансовия отчет, изразходваната сума се прецизира и разпределя по коректните параграфи.

В края на годината неотчетени суми може да има само при наличие на изключителен случай (при наличие на служебни аванси за командировки в страната и в чужбина).

4.5. Вътрешни разчети

В системата на БАН в т.ч. и в ИФРГ, на основание т. 37 от ДДС 03/31.03.2016 г. *се възприема подходът сметка 4500 „Вътрешни разчети“ да се приключва еднократно в края на отчетната година. При този подход, в края на всеки отчетен период сметка 4500 следва да е винаги без салдо. Към 31.12. сметка 4500 се приключва със сметка 1001 Разполагам капитал по бюджети и бюджетни сметки за съответните отчетни групи „Бюджет“, „СЕС“ и „Други сметки и дейности“.*

На основание т. 36 от ДДС 03/31.03.2016 г. се възприема подхода придобитите в отчетна група (стопанска област) „СЕС“ нефинансови активи, които остават за ползване в отчетността на звената, придобили тези активи, да се прехвърлят в отчетна група (стопанска област) „Бюджет“ или „ДСД“ (в зависимост от естеството на придобития актив) **веднага след приключване на процеса на тяхното придобиване**. Прехвърлянето се извършва чрез сметки 7601 и 7603 при придобиване на **всеки отделен актив**.

4.6. Вземанията и задълженията се класифицират като краткосрочни и дългосрочни.

А. Краткосрочни са вземанията и задълженията, чийто срок на уреждане е по-кратък от 12 месеца – вземания и задължения от и към доставчици и клиенти, персонал, данъчни задължения.

Стойността на задълженията за неизползваните към края на отчетния период платени годишни отпуски на персонала се признават като текущи разходи за отчетния период в съответствие с **НСС-19**, т. 3.3.

Б. Дългосрочни са задълженията за разсрочено плащане със срок на уреждане по-дълъг от 12 месеца.